

ภาษาบาลี ๑ คำ คติธรรมประจำสัปดาห์
“มหาราช — มีฐล็คคือกิเลสเป็นอย่างมาก”

มหาราช อ่านตามภาษาบาลีว่า มะ - हा - ระ - ชะ มาจากคำว่า มหา (มาก) กับคำว่า ราช (อูฐ, สิ่งที่เป็น, สิ่งสกปรก) ในที่นี้ขอนำเสนอในความหมายว่า อูฐหรือสิ่งสกปรก คือ กิเลส) รวมกันเป็น **มหาราช** แปลว่า **มีอูฐคือกิเลสเป็นอย่างมาก, มีสิ่งที่เปื้อนคือกิเลสเป็นอย่างมาก** แสดงถึงความสกปรก ความเปื้อน ความไม่สะอาด คือ กิเลส ซึ่งเป็นเครื่องเศร้าหมองของจิต เป็นสิ่งสกปรกของจิต เมื่อเกิดขึ้นก็ทำให้จิตเปื้อนด้วยของไม่สะอาด ซึ่งมีจริง ๆ เป็นธรรมที่เกิดขึ้นเป็นไปตามเหตุตามปัจจัย และปกติของผู้ที่ยังไม่สามารถดับกิเลสอะไร ๆ ได้ กิเลสก็เกิดขึ้นเป็นอย่างมาก ตามการสะสมของแต่ละบุคคล ซึ่งจะประมาทกำลังของกิเลสไม่ได้เลย ข้อความในพระอภิธรรมปิฎก พระวิภังคปกรณ์ แสดงความเป็นจริงของผู้มีอูฐคือกิเลสเป็นอย่างมาก ไว้ดังนี้ว่า

“**กิเลสวัตถุ** (กิเลสที่ตั้งอยู่ในจิตของผู้ที่ยังไม่ได้ดับกิเลส) ๑๐ คือ โภคะ (ความติดข้อง) โทสะ (ความโกรธ ความไม่พอใจ) โมหะ (ความไม่รู้) มานะ (ความสำคัญตน) ทิฏฐิ (มิจฉาทิฏฐิ ความเห็นผิด คลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง) วิกิจจนา (ความลึกลงลงสยในสภาพธรรม) ถีนะ(ความท้อแท้ ท้อถอยหดหู่) อุทธัจจะ(ความฟุ้งซ่าน ไม่สงบ) อหิริกะ (ความไม่ละอายต่อบาป) อโนตตปปะ (ความไม่เกรงกลัวต่อบาป) กิเลสวัตถุ ๑๐ เหล่านั้น อันสัตว์เหล่าใด เสพมากแล้ว ทำให้เกิดแล้ว ทำให้มากแล้ว เพิ่มพูนขึ้นแล้ว สัตว์เหล่านั้นนั้น ชื่อว่า ผู้มีธุลีคือกิเลสมาก”

ชีวิตประจำวันของบุคคลผู้ที่ยังเป็นปุถุชน หนาแน่นไปด้วยกิเลส เต็มไปด้วยกิเลส ย่อมจะมีอกุศลเกิดขึ้นเป็นอย่างมาก เมื่ออกุศลเกิดจะไม่ปราศจากความไม่รู้เลย มีความไม่รู้เกิดทุกครั้งที่เกิดเป็นอกุศล แต่เมื่อกล่าวถึงกุศลแล้วเกิดน้อยมากเทียบส่วนไม่ได้เลยกับอกุศล ซึ่งไม่ใช่เฉพาะในวันนี้ ในชาตินี้ เท่านั้น แต่ว่าได้เป็นอย่างนี้มานานแล้วในสังสารวัฏฏ์ เพราะได้สะสมกิเลสมาอย่างมากมายนับชาติไม่ถ้วน จึงเป็นผู้ไหลไปด้วยอำนาจของกิเลส ทั้งทางตา ทางหู ทางจมูก ทางลิ้น ทางกายและทางใจ กิเลสทั้งหลาย มีโลภะ โทสะ โมหะ เป็นต้น เป็นสภาพธรรมที่มีโทษ ไม่มีประโยชน์ใดๆ เลยทั้งสิ้น เป็นเครื่องเศร้าหมองของจิต กิเลสทุกประเภท เป็นเครื่องเศร้าหมองของจิต เมื่อเกิดขึ้นทำกิจหน้าที่ก็ทำให้จิต

เศร้าหมอง และยังขจัดหรือทำลายซึ่งกุศลธรรม ไม่สามารถทำให้กุศลธรรมเกิดขึ้นเป็นไปในขณะนั้นได้เลย และถ้ามีกำลังมากถึงกับล่วงเป็นทุจริตกรรมประการต่างๆ ประทุษร้ายเบียดเบียนผู้อื่นให้เดือดร้อน เป็นต้น ก็สามารถนำไปเกิดในอบายภูมิได้ ทำให้ได้รับแต่ความทุกข์ความเดือดร้อนมากมาย เพราะสภาพธรรมฝ่ายที่ไม่ดีนั้น ให้ผลเป็นทุกข์เท่านั้น จะนำมาซึ่งสิ่งที่ดีไม่ได้เลย นี่คือความเป็นจริงของธรรม ซึ่งใครๆ ก็เปลี่ยนแปลงไม่ได้

กิเลสทั้งหลาย มีโลภะ โทสะ โมหะ เป็นต้น เป็นสภาพธรรมที่ไม่สะอาด ไม่บริสุทธิ์ เพราะเป็นสภาพธรรมที่เศร้าหมอง ทำให้จิตเศร้าหมอง กิเลส เป็นสิ่งที่ไม่น่าพึงพอใจ เมื่อเกิดขึ้นย่อมไม่เป็นไปเพื่อประโยชน์เลยแม้แต่นิดเดียว มีแต่นำมาซึ่งทุกข์โทษภัยเท่านั้น กิเลส จึงเป็นสภาพธรรมที่บัณฑิตผู้มีปัญญาอย่าอรรถรังเกียจ ไม่ควรแก่การเข้าไปใกล้เป็นอย่างยิ่ง **จึงเป็นเรื่องของปัญญาเท่านั้น ที่จะเห็นโทษ เห็นภัยของกิเลสตามความเป็นจริง**

จึงแสดงให้เห็นตามความเป็นจริงว่า **สิ่งที่ควรกลัว ไม่ควรเข้าไปใกล้ ไม่ควรที่จะสะสม ก็คือ กิเลสทั้งหลายทั้งปวง ซึ่งเป็นสภาพธรรมฝ่ายที่เป็นอกุศล แล้วแต่ละคนคิดอย่างนี้หรือเปล่าในระหว่างที่ยังมีชีวิตอยู่?** เพราะใครๆ ก็ช่วยไม่ได้ นอกจากปัจจัยที่สำคัญคือการสะสมมาด้วยปัญญาที่เห็นถูกต้องตามความเป็นจริงว่าแต่ละคนเกิดแล้วต้องตาย แล้วระหว่างที่ยังไม่ตาย มีธรรม ๒ ฝ่าย ที่ตรงกันข้ามกันอย่างสิ้นเชิง คือสภาพธรรมฝ่ายดี กับสภาพธรรมฝ่ายชั่ว ซึ่งก็จะนำมาซึ่งผลในภายหน้า กล่าวคือ สภาพธรรมฝ่ายชั่ว ต้องนำผลที่ไม่ดีมาให้ ไม่มีทางที่สภาพธรรมฝ่ายชั่ว จะนำสิ่งที่ดีมาให้ได้เลย ชีวิตประจำวันก็เป็นเครื่องพิสูจน์อยู่แล้ว เพราะเหตุว่า **ไม่ว่าจะเป็นชีวิตของใคร ขณะไหน เกิดความทุกข์ยากลำบาก ประสบภัยพิบัติหรือเกิดเจ็บไข้ได้ป่วยด้วยโรคชนิดต่างๆ ทั้งหมดนั้น มาจากไหน?** ถ้าเป็นผลที่ไม่ดี ต้องมาจากเหตุที่ไม่ดี ในทางตรงกันข้าม ถ้าเป็นสภาพธรรมฝ่ายดี เป็นคุณความดีประการต่างๆ ก็นำมาซึ่งผลที่ดี เป็นผลที่น่าปรารถนาน่าใคร่ น่าพอใจเท่านั้น เหตุย่อมสมควรแก่ผล เป็นธรรมที่เกิดเพราะเหตุปัจจัยไม่อยู่ในอำนาจบังคับบัญชาของใครทั้งสิ้น เมื่อได้ฟังพระธรรมศึกษาพระธรรม ก็ย่อมจะมีความเข้าใจถูกต้องเห็นถูกต้องที่ค่อยๆ เจริญขึ้น ย่อมเห็นตามความเป็นจริง มั่นคงในความเป็นจริงของธรรมที่เกิดเมื่อมีเหตุปัจจัย เมื่อเหตุปัจจัยพร้อมก็ทำให้เกิดขึ้น เมื่อเกิดแล้วก็ดับไป ไม่เที่ยง ไม่ยั่งยืน ไม่มีใครเลย นอกจากสภาพธรรมแต่ละหนึ่งๆ ที่เกิดเพราะเหตุปัจจัยเท่านั้น

โลกเดือดร้อน ทุกคนเดือดร้อน แม้แต่ตัวเองก็เดือดร้อน ทั้งหมดนั้นก็เพราะกิเลส มีแม้เพียงคิดที่จะดับกิเลสหรือไม่ สมควรไหมที่จะสามารถดับกิเลสได้ ดีกว่าปล่อยกิเลสขึ้นทุกวันโดยไม่คิดที่จะดับเลย กิเลสใช้ว่าจะดับได้โดยง่าย ต้องอาศัยพระปัญญาของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ผู้ตรัสรู้สิ่งที่มีจริงทุกอย่างตามความเป็นจริง จึงสามารถที่จะทรงแสดงหนทางดับกิเลสให้คนอื่นได้รู้ว่าหนทางนี้เป็นหนทางดับกิเลส หนทางที่จะดับกิเลสยาวไกลมากเพราะว่าแต่ละคนมีกิเลสมาก ซึ่งจะต้องอาศัยกาลเวลาที่ยาวนานในการอบรมเจริญปัญญาดับได้ด้วยความเข้าใจถูกเห็นถูก

พระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดงตลอด ๔๕ พรรษา จึงเป็นอนุสาสนี เป็นคำพรั่สอนที่มีความหาศาล ที่เป็นไปเพื่อปัญญาความเข้าใจถูกเห็นถูกโดยตลอดเพื่อให้พุทธบริษัทเห็นโทษเห็นภัยของกิเลส เพื่อรู้จักตนเองตามความเป็นจริงว่ายังเป็นผู้มากไปด้วยกิเลส เพื่อจะได้ขัดเกลา ละคลายให้เบาบางลง ด้วยความเข้าใจที่ถูกต้อง โดยเริ่มจากการฟังพระธรรม ศึกษาพระธรรม ค่อยๆ สะสมความเข้าใจถูกเห็นถูกไปที่ละเล็กทีละน้อย โดยมั่นใจในหนทางแห่งการอบรมเจริญปัญญา ว่าเป็นหนทางเดียวที่จะทำให้สัตว์โลกพ้นจากกิเลสอันเป็นอริคือสิ่งสกปรกของจิตซึ่งมีมากเป็นอย่งยิ่งได้ที่สุดในที่สุด เพราะสิ่งที่ประเสริฐที่สุดในชีวิต ไม่ใช่ลาภ ยศ สรรเสริญ สุข ใดๆ ทั้งสิ้น แต่เป็นความเข้าใจถูกความเห็นถูกที่ได้อาศัยคำจริงแต่ละคำที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ทรงแสดงไว้ดีแล้ว.

ชมรมบ้านธัมมะ มศพ. : www.dhammadhomefellowship.com, โทร. ๐๘๕-๖๒๑๗๑๐๖